

Vertrouwen in instituties en politiek leiders

Rapport I&O Research

Opinieonderzoek in samenwerking met NRC

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/070

Datum

september 2022

Auteurs

Asher van der Schelde

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Ontevredenheid met kabinet op dieptepunt	4
1	Tevredenheid met kabinet	9
1.1	Tevredenheid met kabinet daalt fors	9
1.2	Kiezer veel minder tevreden met Rutte IV dan met Rutte III	10
1.3	Forse daling tevredenheid D66-kiezer	11
1.4	Waarom zijn kiezers ontevreden?	12
2	Vertrouwen in instituties	15
2.1	Drie op tien hebben nog vertrouwen in landelijke overheid	15
2.2	Vooral rechts-conservatieve kiezer heeft helemaal geen vertrouwen	16
2.3	Zes op tien: "partijen zijn alleen geïnteresseerd in mijn stem"	17
3	Waardering leiders	18
3.1	Omtzigt nog altijd meest populair	18
3.2	Nipte meerderheid ziet Omtzigt als betrouwbare premier	19
3.3	Kwart vindt dat Rutte een goede visie heeft	20
4	Opvattingen over premier Rutte	21
4.1	Populariteit Rutte op laagste punt in zes jaar	21
4.2	Zeven op tien: Rutte is over houdbaarheidsdatum heen	22
4.3	Driekwart VVD-kiezers ziet geen geschikt alternatief	23
5	Crises	24
5.1	Veel onvrede over handelen regering op meerdere terreinen	24
5.2	Nederlander ziet veel crises om zich heen	25
5.3	Stijgende energieprijzen vaakst genoemd als belangrijkste crisis	26
5.4	Voor meeste crises wordt regering verantwoordelijk gehouden	27
6	Onderzoeksverantwoording	28

Ontevredenheid met kabinet op dieptepunt

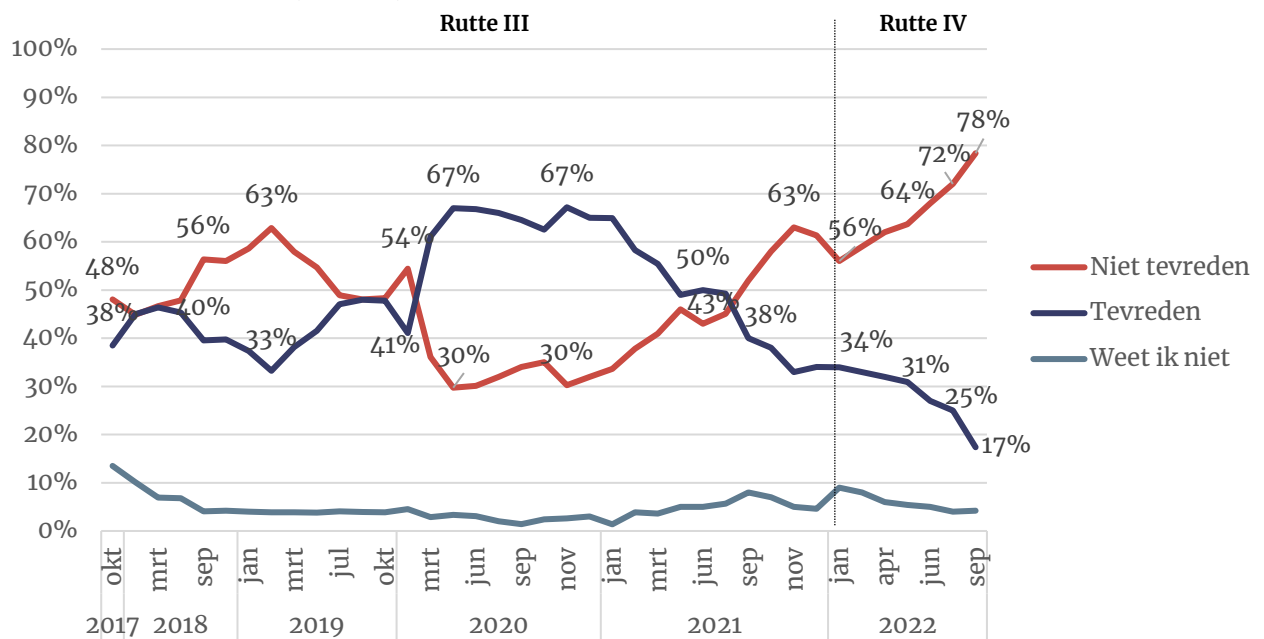
Aankomende dinsdag staat Prinsjesdag op het programma. Traditiegetrouw de start van het politieke jaar. Om te analyseren hoe de kiezer op dit moment denkt over de Nederlandse politiek voerde I&O Research in samenwerking met NRC een opinieonderzoek uit.

Vier op vijf kiezers ontevreden over Rutte IV

Een ruime meerderheid van de Nederlandse kiezers (78%) is inmiddels ontevreden met het kabinet Rutte IV. Dat is duidelijk meer dan voorheen. Ook het kabinet Rutte III kreeg nooit zo'n lage tevredenheidsscore.

Figuur 0.1: Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte III, van VVD, D66, CDA en ChristenUnie? & Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, D66, CDA en ChristenUnie?

Basis: gehele steekproef (n=2.684)

Iedere kiezersgroep, behalve VVD-kiezers, ontevreden

De meeste VVD-kiezers zijn nog altijd tevreden over Rutte IV. De andere coalitiepartijen hebben inmiddels een minderheid aan tevreden kiezers. Voor de CDA- en D66-achterban is het de eerste keer dat zij in de minderheid tevreden zijn over het kabinet. Vooral het verschil onder D66-kiezers is opvallend. In juli was 61 procent van deze kiezersgroep nog tevreden. Inmiddels betreft dit 36 procent.

Tabel 0.2 – Tevredenheid met kabinet (naar huidige partijvoorkeur)

“Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?”

“Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” samengevoegd. Basis: gehele steekproef (n=2.684)

	Feb '22	Apr '22	Mei '22	Juni '22	Juli '22	Sep '22
VVD	80%	83%	86%	83%	79%	70%
CDA	70%	59%	64%	57%	55%	41%
CU	58%	41%	50%	37%	39%	40%
D66	62%	64%	62%	67%	61%	36%
Volt	24%	10%	27%	14%	31%	16%
SGP	32%	28%	36%	25%	12%	13%
GL	16%	28%	18%	16%	17%	10%
PvdA	12%	10%	11%	17%	15%	8%
PvdD	10%	14%	12%	16%	14%	7%
SP	13%	12%	10%	2%	8%	7%
JA21	16%	8%	11%	11%	6%	5%
PVV	11%	6%	5%	3%	6%	3%
BBB	17%	8%	14%	5%	3%	3%
Totaal	33%	32%	31%	27%	25%	17%

Kiezer vooral ontevreden door onvermogen crises op te lossen

Aan kiezers die aangeven ontevreden te zijn over het kabinet Rutte IV (78% van de bevolking) vroegen wij waarom zij deze mening zijn toegedaan. Velen verwijten Rutte IV een gebrek aan visie en leiderschap waardoor men problemen vooruit blijft schuiven en niet in staat is om crises daadkrachtig aan te pakken.

Crises die het meest worden genoemd zijn de asielopvang/vluchtelingenbeleid, stikstof en de oplopende energieprijzen en inflatie. Voor asielopvang geldt dat een deel vindt dat Nederland ruimhartiger moet opvangen terwijl anderen van mening zijn dat de grenzen gesloten moeten worden.

Ook wat betreft stikstof komt de kritiek van beide kanten. Aan de ene kant vindt men juist dat het stikstofreductie snel van de grond moet komen terwijl anderen vinden dat de landbouw onnodig hard wordt aangepakt door het kabinet. Over oplopende energiekosten en inflatie is men meer eensgezind: er moet daadkrachtiger worden opgetreden om te voorkomen dat nog meer mensen in de financiële problemen raken. Kiezers zien de stijgende energiekosten op dit moment als de belangrijkste crisis die het kabinet moet aanpakken.

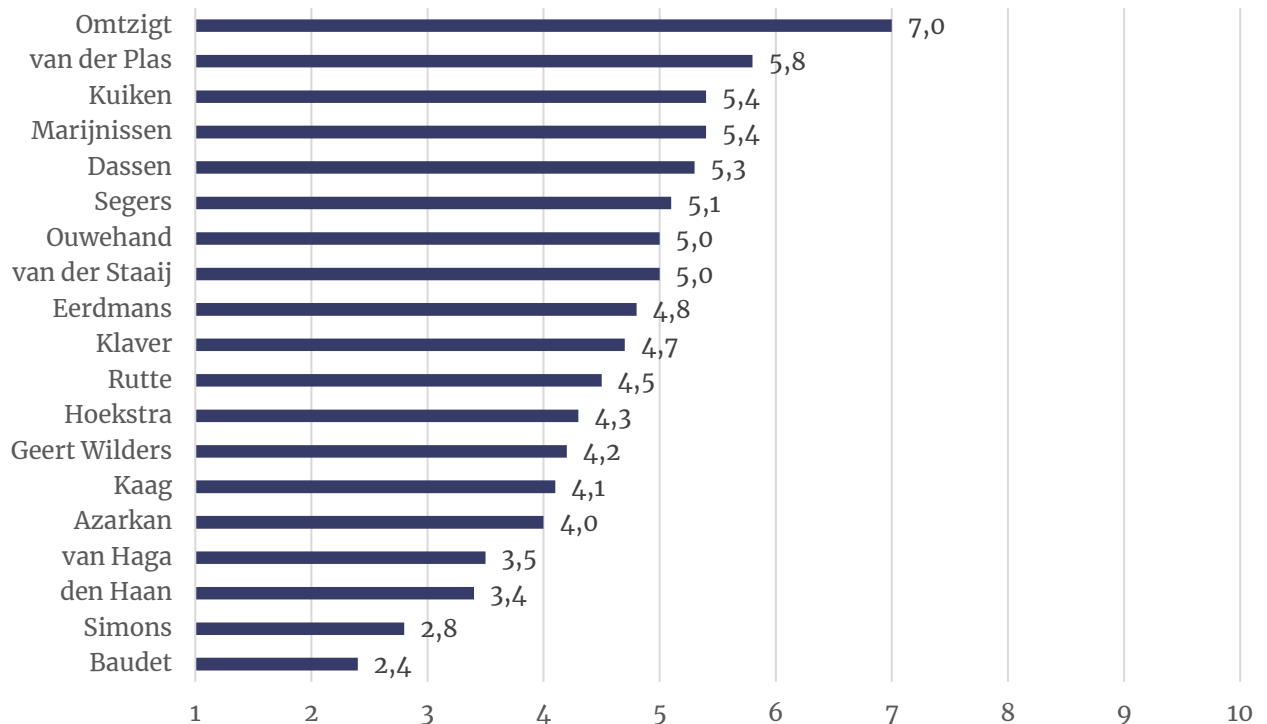
Andere kiezers verwijten het kabinet dat het haar beloftes niet is nagekomen of onvoldoende sociaal beleid. Tot slot richt de kritiek zich op specifieke politici waarbij premier Rutte en minister Kaag het vaakst worden genoemd.

Pieter Omtzigt veruit populairste 'politiek leider'

Als we kiezers vragen een cijfer te geven aan prominente politici krijgen slechts twee politici een voldoende: Pieter Omtzigt (7,0) en Caroline van der Plas (5,8). Rutte krijgt inmiddels een 4,5 terwijl minister Kaag is gezakt naar een 4,1.

Figuur 0.3: Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?

Alleen naar waardering gevraagd als respondent politicus kent (n min=497, n max=1.320)

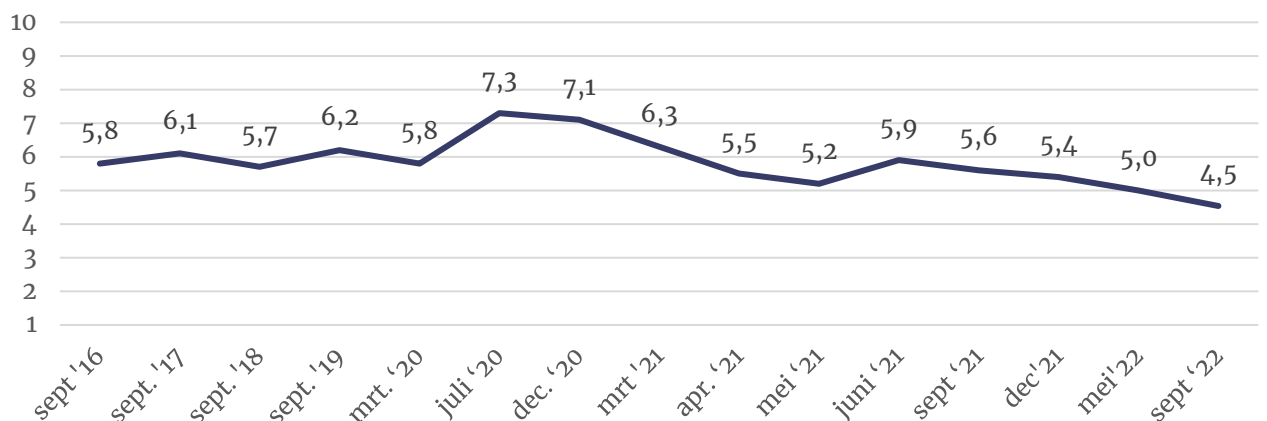

Populariteit Rutte op laagste niveau in zes jaar

De populariteit van premier Mark Rutte is sinds september 2016 (beginpunt meting) niet zo laag geweest. Van vier kiezersgroepen krijgt hij nog een voldoende: VVD-kiezers (8,1), CDA-kiezers (6,7), D66-kiezers (5,8) en ChristenUnie-kiezers (5,5).

Figuur 0.4: Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u Mark Rutte waardeert?

Basis: random helft steekproef (n=1.357)

Zeven op tien kiezers: Rutte is over houdbaarheidsdatum heen

Zeventig procent van de Nederlandse kiezers vinden dat premier Rutte over 'zijn houdbaarheidsdatum heen' is. De meerderheid van iedere kiezersgroep, behalve VVD'ers (22%) en CDA'ers (40%), deelt deze mening.

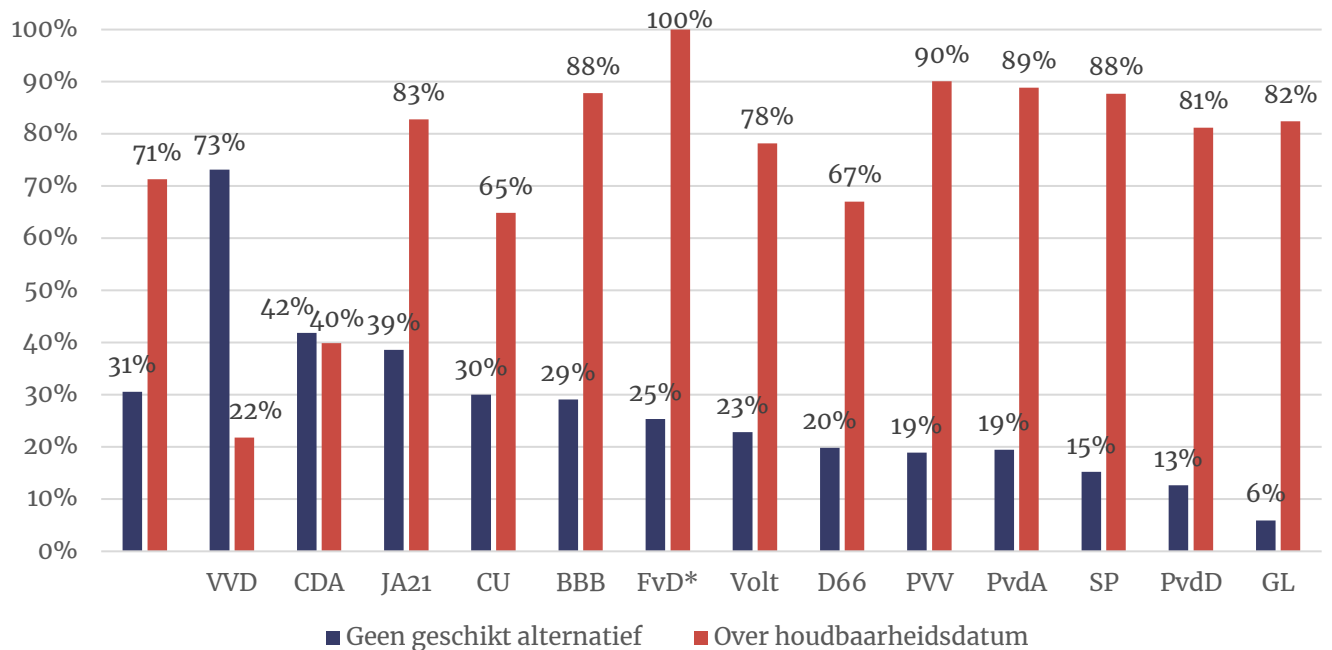
Driekwart (73%) van de VVD-kiezers ziet nog geen geschikt alternatief voor Rutte. Ook CDA- (42%) en JA-21-kiezers (39%) zeggen dit relatief vaak.

Figuur 0.5: Kunt u aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?'

- Rutte is over zijn houdbaarheidsdatum heen

- Er is geen geschikt alternatief voor Rutte

Basis: random helft steekproef (n=1.357)

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek – uitgevoerd in samenwerking met NRC -vond plaats van vrijdag 9 tot maandag 12 september. In totaal werkten 2.684 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Een deel van de vragen zijn aan een willekeurige helft van de steekproef (n=1.327) voorgelegd. Dit staat altijd vermeld boven de grafiek of tabel.

Het grootste deel van de steekproef (n=2.497) is afkomstig het I&O Research Panel, 187 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

¹ De percentages voor FvD zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen (n=32)

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

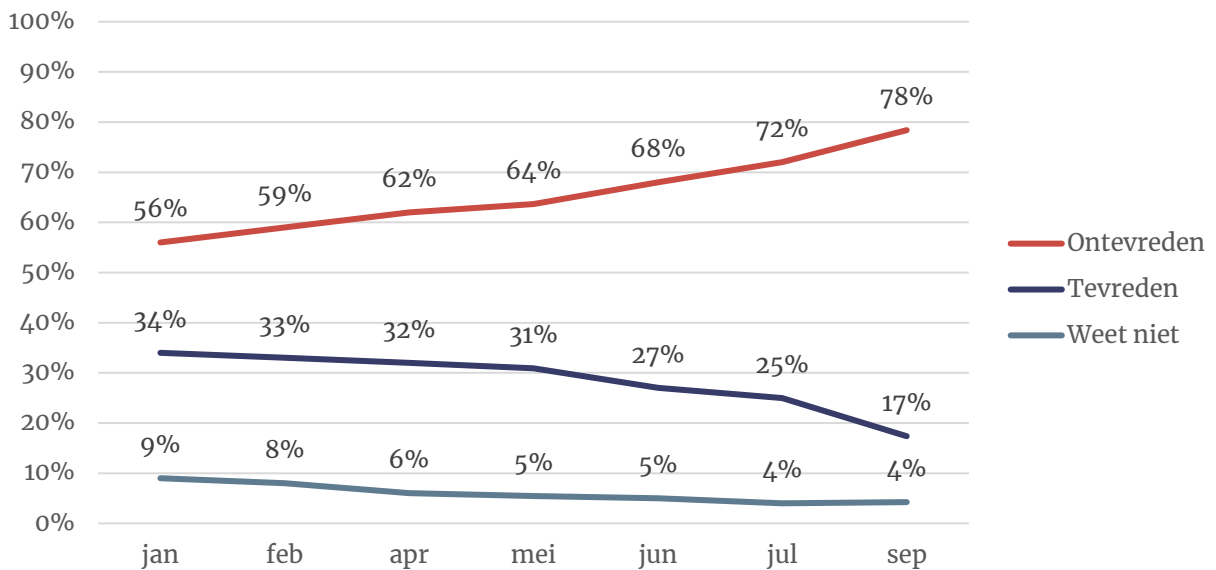
1 Tevredenheid met kabinet

1.1 Tevredenheid met kabinet daalt fors

Inmiddels zijn vier op vijf (78%) kiezers ontevreden met het kabinet Rutte IV. Dat is een stijging ten opzichte van de laatste meting in juli. Destijds gaf 72 procent aan ontevreden te zijn. Minder dan een vijfde (17%) van de kiezers geeft aan wel tevreden te zijn.

Figuur 1.1: Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, D66, CDA en ChristenUnie?

Basis: gehele steekproef (n=2.684)

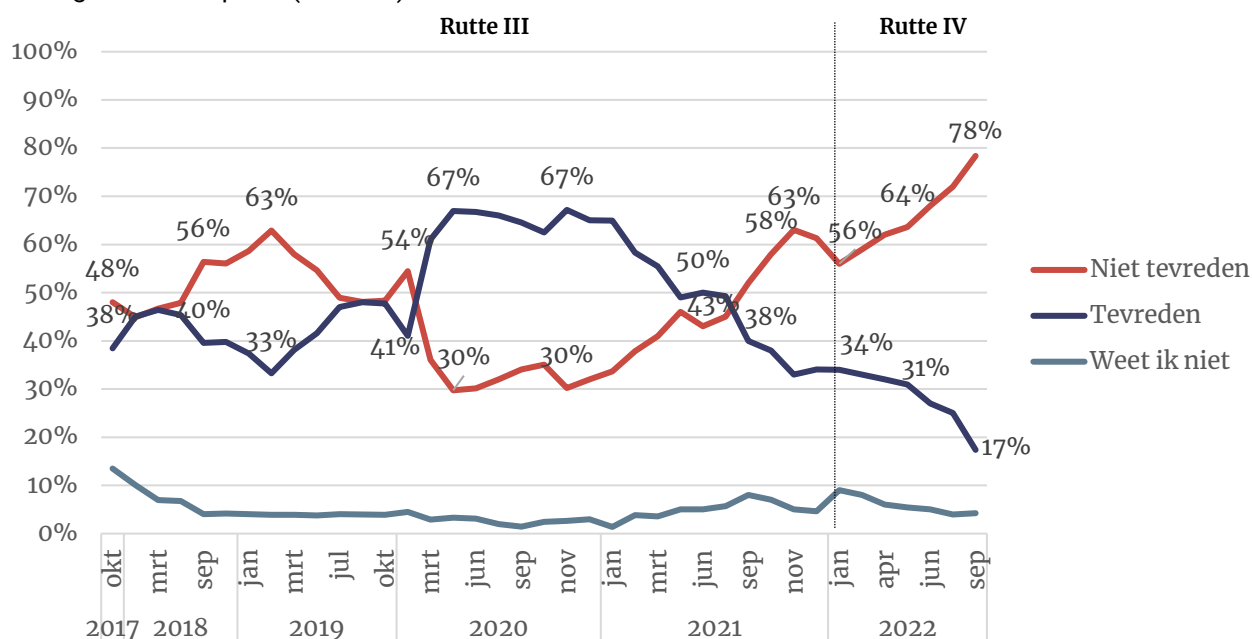

1.2 Kiezer veel minder tevreden met Rutte IV dan met Rutte III

Als we de tevredenheidspercentages in een meer historische context plaatsen wordt eens te meer duidelijk dat de kiezer momenteel erg ontevreden is over het kabinet Rutte IV. Het voorgaande kabinet, Rutte III, had nooit een hoger ontevredenheidspercentage dan 63 procent. Inmiddels is dat vijftien procentpunt hoger.

Figuur 1.2: Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte III, van VVD, D66, CDA en ChristenUnie? & Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, D66, CDA en ChristenUnie?

Basis: gehele steekproef (n=2.684)

1.3 Forse daling tevredenheid D66-kiezer

Als we de data uitsplitsen naar de huidige partijvoorkeur valt op dat alleen een meerderheid van de VVD-kiezers nog tevreden is. De andere coalitiepartijen hebben inmiddels een minderheid aan tevreden kiezers. Voor de CDA- en D66-achterban is het de eerste keer dat zij in de minderheid tevreden zijn over het kabinet. Vooral het verschil onder D66-kiezers is opvallend. In juli was 61 procent van deze kiezersgroep nog tevreden. Inmiddels betreft dit 36 procent.

Tabel 1.3 – Tevredenheid met kabinet (naar huidige partijvoorkeur)

“Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?”

“Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” samengevoegd. Basis: gehele steekproef (n=2.684)

	Feb '22	Apr '22	Mei '22	Juni '22	Juli '22	Sep '22
VVD	80%	83%	86%	83%	79%	70%
CDA	70%	59%	64%	57%	55%	41%
CU	58%	41%	50%	37%	39%	40%
D66	62%	64%	62%	67%	61%	36%
Volt	24%	10%	27%	14%	31%	16%
SGP	32%	28%	36%	25%	12%	13%
GL	16%	28%	18%	16%	17%	10%
PvdA	12%	10%	11%	17%	15%	8%
PvdD	10%	14%	12%	16%	14%	7%
SP	13%	12%	10%	2%	8%	7%
JA21	16%	8%	11%	11%	6%	5%
PVV	11%	6%	5%	3%	6%	3%
BBB	17%	8%	14%	5%	3%	3%
Totaal	33%	32%	31%	27%	25%	17%

1.4 Waarom zijn kiezers ontevreden?

Aan kiezers die aangeven ontevreden te zijn over het kabinet Rutte IV (78% van de bevolking) vroegen wij waarom zij deze mening zijn toegedaan. Hieronder lichten wij de belangrijkste argumentatielijnen uit:

Onvermogen om crises aan te pakken

Veel ontevreden kiezers vinden dat het kabinet visie en leiderschap ontbeert. Crises worden vooruitgeschoven en niet daadkrachtig aangepakt.

“Alle crises. Nooit echt doorpakken zodat we door de zure appel heen kunnen bijten.”

“Crisis op elk gebied.. ze doen maar wat. Prutsers. Luister en overleg eens met kundige burgers!!”

“Te weinig daadkracht. Veel problemen worden vooruit geschoven.”

“Ene Crisis na de andere. Het oplossen ervan lukt niet eens en de crisis die ze hebben hebben ze geen beleid voor. Alleen maar belastinggeld er tegenaan gooien en problemen voor zich uit schuiven.”

“Er is geen visie, er wordt stelselmatig te laat gereageerd en als er wordt gereageerd dan is er geen goede boodschap.”

“Geen leiding, geen beleid, laat te veel uit de hand lopen, niet standvastig op afgesproken punten.”

“Hakken geen knopen door op moeilijke punten en verbinding met burgers is zoek.”

Specifieke onderwerpen: vluchtelingen, stikstof en energieprijzen/inflatie

Drie crises die het vaakst specifiek worden genoemd zijn de asielopvang/vluchtelingenbeleid, stikstof en de oplopende energieprijzen en inflatie. Voor asielopvang geldt dat een deel vindt dat Nederland ruimhartiger moet opvangen terwijl anderen van mening zijn dat de grenzen gesloten moeten worden.

Ook wat betreft stikstof komt de kritiek van beide kanten. Aan de ene kant vindt men juist dat het stikstofreductie snel van de grond moet komen terwijl anderen vinden dat de landbouw onnodig hard wordt aangepakt door het kabinet. Over oplopende energiekosten en inflatie is men meer eensgezind: er moet daadkrachtiger worden opgetreden om te voorkomen dat nog meer mensen in de financiële problemen raken.

“Wordt alleen gepraat en weinig gedaan: energiecrisis, Asielzoekersbeleid, Woningbouw.”

“Zwalkend beleid, gebrek aan visie, mensonterend asielbeleid, onvoldoende oog voor onderwijs, gezondheidszorg.”

“Buitenlandse vluchtelingen gaan voor Nederlandse armoede.”

“De tegenstellingen in het kabinet zijn groot. met name stoor ik me enorm aan de be-(mis-)handeling van vluchtelingen. schandalig en mensonterend.”

“Die maakt onze Nederland kapot en steeds meer vluchtelingen en asielzoekers binnenkomen. Wij willen geen vluchtelingen en asielzoekers. Ook alles prijzen omhoog kosten. Dat is zeer onnodige kosten.”

“Lang uitstellen van de stikstofdoelen, waardoor er boerenprotesten kwamen.

“Er zijn veel problemen die niet worden aangepakt, zoals asielzoekers en de stikstofmaatregelen die op 1 groep worden afgewenteld. Groningen etc. Er is geen leiding en visie meer .”

“De stikstof crisis wordt niet goed aangepakt. Ze durven niet duidelijk een standpunt te nemen.”

“Stikstof beleid van d66.”

“Alles kost ons meer geld en ze doen er niks aan.”

“Is een zootje momenteel. Helpen de mensen niet die het nu slechter krijgen door de gascrisis en nu alles duurder wordt in de winkel.”

“Ze pakken niet door, en maken keuzes die nou niet bepaald goed zijn. Zie de Corona crisis... Nu de energie en inflatie... Ze stellen beslissingen te lang uit.”

“Ongekende inflatie. Trechtersvisie voor groen en de juistheid van de sancties. Kiezen voor het beïnvloedbare klimaat i.p.v. de burgers. Onderdanig ten aanzien van EU.”

Beloften niet nakomen

Een deel van de ontevreden kiezers vindt dat de regering haar beloften niet is nagekomen die bij het aantreden werden gedaan.

“Afspraken m.b.t. het regeerakkoord worden niet door iedereen nagekomen. Ook de vluchtelingencrisis wordt niet adequaat aangepakt.”

“Komen beloftes niet waar; afhandeling toeslagaffaire, schadevergoeding Groningen.”

“Beloven en niets doen. Nederlanders komen het laatst. Te veel asielzoekers.”

Onvoldoende sociaal

Andere kiezers verwijten Rutte IV onvoldoende sociaal beleid te voeren. Zij vrezen een immer groter wordende welvaarts kloof.

“Alleen bedrijven hebben er baat bij.”

“Maken er een zoot van en de rijken worden rijker en de armen armer en meer tweedeling.”

“Alleen oog voor de rijken.”

“Deze doen niets voor de gewone en de net iets boven het gewone werkvolk.. ook voor de boeren hebben ze niets over.”

Specifieke politici

Tot slot worden twee specifieke politici vaak genoemd: Mark Rutte en Sigrid Kaag.

“Rutte kijkt naar zijn zelfverzorgde ramp en doet dan net of hij het gaat fixen, desnoods tegen rechtsstatelijke regels in.”

“Rutte zit te lang daar ben ik tegen hoogstens twee termijnen en dan een ander. VVD te groot stempel gaat te vaak weg van het geld.”

“Teveel D66 invloed, mw. Kaag spreekt mij totaal niet aan, een regentes.”

“Ze maken er een zootje van en Kaag is de baas. Rutte heeft niets in te brengen. In het land is het een puinhoop.”

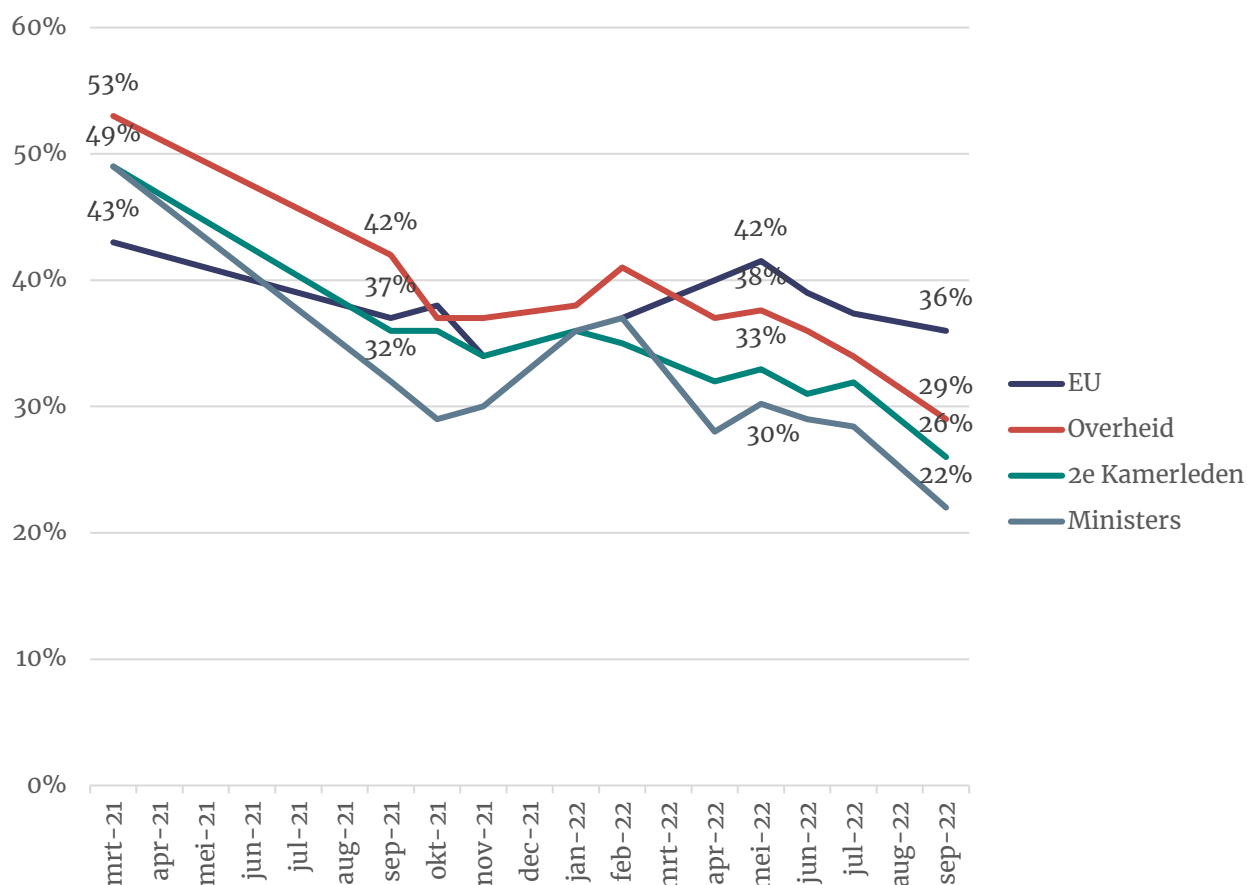
2 Vertrouwen in instituties

2.1 Drie op tien hebben nog vertrouwen in landelijke overheid

Ook het vertrouwen in de landelijke overheid blijft afnemen. Inmiddels heeft 29 procent heel veel of tamelijk veel vertrouwen in de overheid. Het vertrouwenscijfer in de EU ligt beduidend hoger (36%). Ministers (22%) en Tweede Kamerleden (26%) kunnen rekenen op het minste vertrouwen.

Figuur 2.1: Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instellingen en beroepsgroepen?

Basis: gehele steekproef (n=2.684)

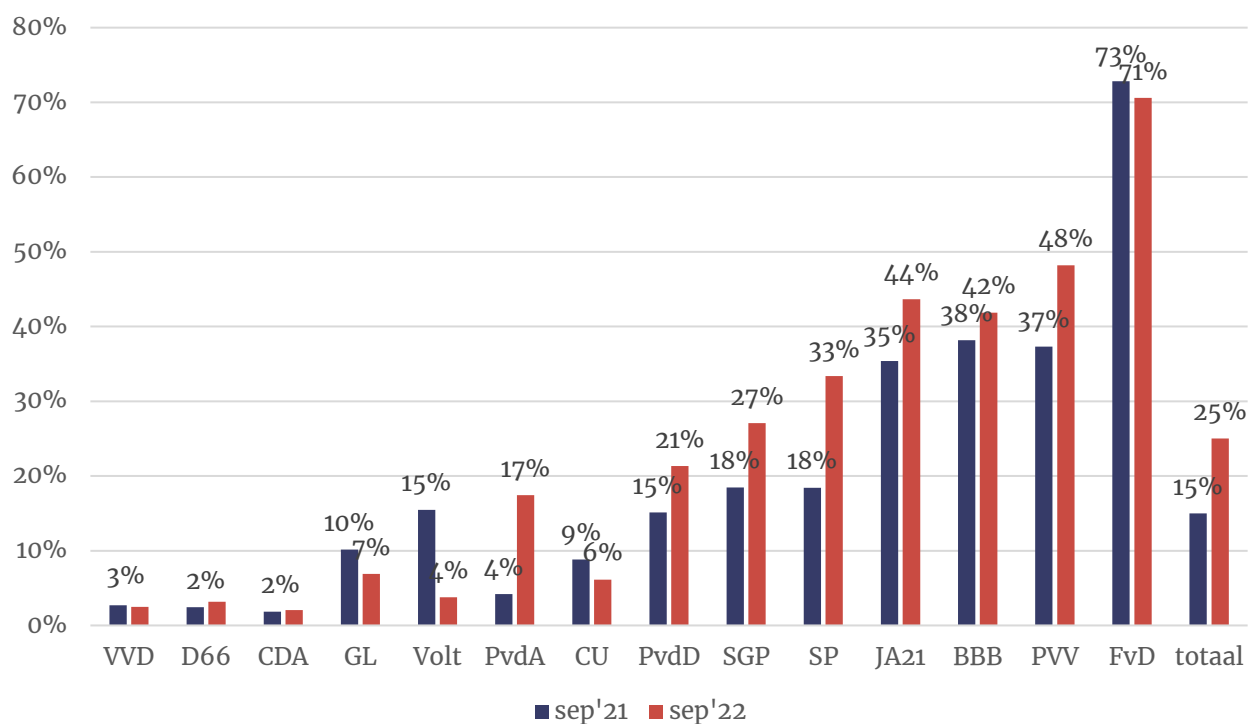

2.2 Vooral rechts-conservatieve kiezer heeft helemaal geen vertrouwen

Onderstaande figuur illustreert welke kiezersgroepen aangeven 'helemaal geen' vertrouwen te hebben in de Nederlandse overheid. We zien dat dit gedachtegoed vooral prevaleert op de rechterflank. Zo geeft 71 procent² van de FvD-kiezers aan helemaal geen vertrouwen te hebben. Ook voor minstens vier op tien kiezers van JA21, BBB en PVV geldt dit. Kiezers van coalitiepartijen delen dit sentiment zelden.

Figuur 2.2: Helemaal geen vertrouwen in de Nederlandse overheid (naar partijvoorkeur)

Basis: gehele steekproef (n=2.684)

² Indicatief percentage vanwege beperkt aantal waarnemingen (n=32)

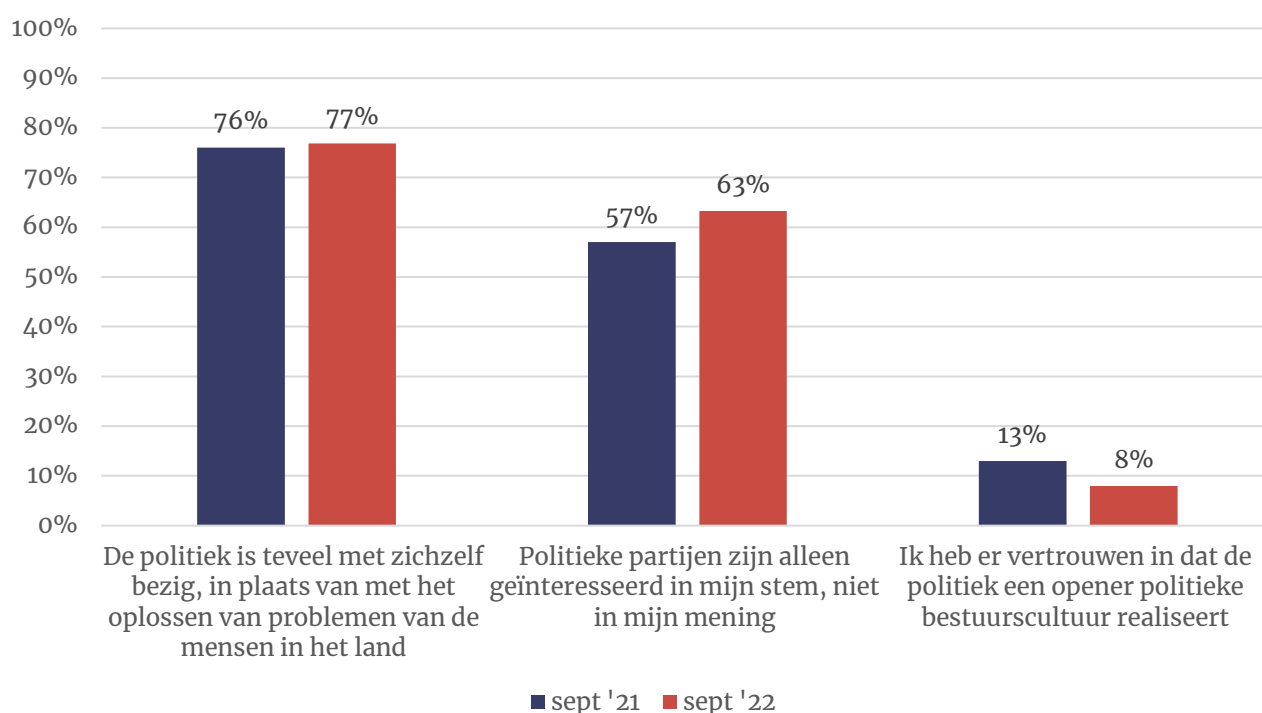
2.3 Zes op tien: “partijen zijn alleen geïnteresseerd in mijn stem”

Driekwart van de kiezers (77%) vindt dat de politiek teveel bezig is met zichzelf in plaats van met het oplossen van problemen van burgers. Dit percentage is stabiel t.o.v. vorig jaar.

Meer mensen (van 57% naar 63%) zijn het eens met de stelling dat politieke partijen alleen geïnteresseerd zijn in hun stem en niet in hun mening. Een jaar geleden werd veel gesproken over een ‘nieuwe bestuurscultuur’ die gerealiseerd zou moeten worden. Destijds was daar al weinig vertrouwen in (13%). Inmiddels is het vertrouwen hierin verder gedaald naar 8 procent.

Figuur 2.3: In welke mate bent u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

Laten zien: (helemaal) mee eens. Basis: random helft steekproef (n=1.357)

3 Waardering leiders

3.1 Omtzigt nog altijd meest populair

Als we kiezers vragen een cijfer te geven aan prominente politici krijgen slechts twee politici een voldoende: Pieter Omtzigt (7,0) en Caroline van der Plas (5,8). Rutte krijgt inmiddels een 4,5 terwijl minister Kaag is gezakt naar een 4,1.

Tabel 3.1: Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?

In het rood: significante daling t.o.v. een jaar geleden (september '21)

Alleen naar waardering gevraagd als respondent politicus kent (n min=497, n max=1.320)

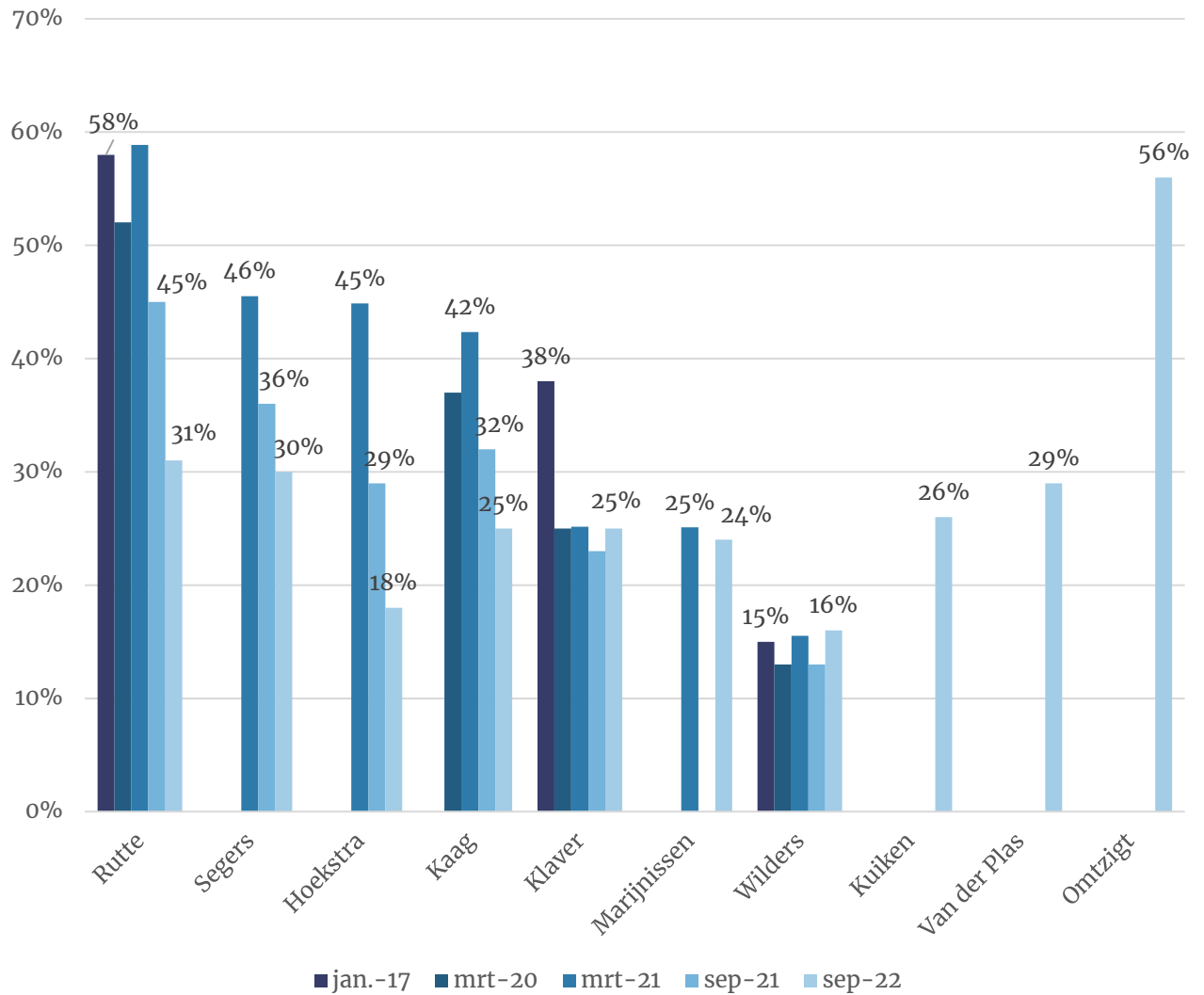
	sept '16	sept '17	sept '18	sept '19	dec '20	sept '21	dec '21	mei '22	sept '22
Omtzigt					7,2	7,0	7,1	7,4	7,0
van der Plas						5,4	5,7	6,2	5,8
Marijnissen			5,9	5,4	5,5	5,5	5,7	5,7	5,4
Kuiken								5,9	5,4
Dassen						6,0	6,3	5,6	5,3
Segers	6,0	6,2	6,1	6,3	5,9	5,7	5,5	5,9	5,1
van der Staaij	5,7	5,1	5,7	4,8	4,7	4,9			5,0
Ouwehand					4,8	5,3	5,3	5,4	5,0
Eerdmans					4,1	4,7	4,8	5,2	4,8
Klaver	6,0	6,3	5,6	5,5	5,3	4,9	5,0	5,1	4,7
Rutte	5,8	6,1	5,7	6,2	7,1	5,6	5,4	5,0	4,5
Hoekstra		6,7	6,4	6,9	7,0	5,0	4,9	5,1	4,3
Geert Wilders	3,7	3,8	3,9	4	4,4	4,1	4,3	4,2	4,2
Kaag		7,5	6,5	6,4	5,8	4,9	4,7	4,3	4,1
Azarkan					2,9	3,9			4,0
van Haga						3,6			3,5
den Haan						3,3			3,4
Simons						2,9			2,8
Baudet		4,2	4,1	3,5	2,9	2,5	2,4	2,4	2,4

3.2 Nipte meerderheid ziet Omtzigt als betrouwbare premier

Drie op tien zien Rutte inmiddels nog als een betrouwbare premier. Alleen Pieter Omtzigt wordt door de meerderheid (56%) als zodanig gezien.

**Figuur 3.2: In welke mate vindt u onderstaande uitspraak passen bij elke politicus?
Zou betrouwbaar zijn als minister-president**

Alleen gevraagd als respondent politicus kent (n min=754, n max=1.320)

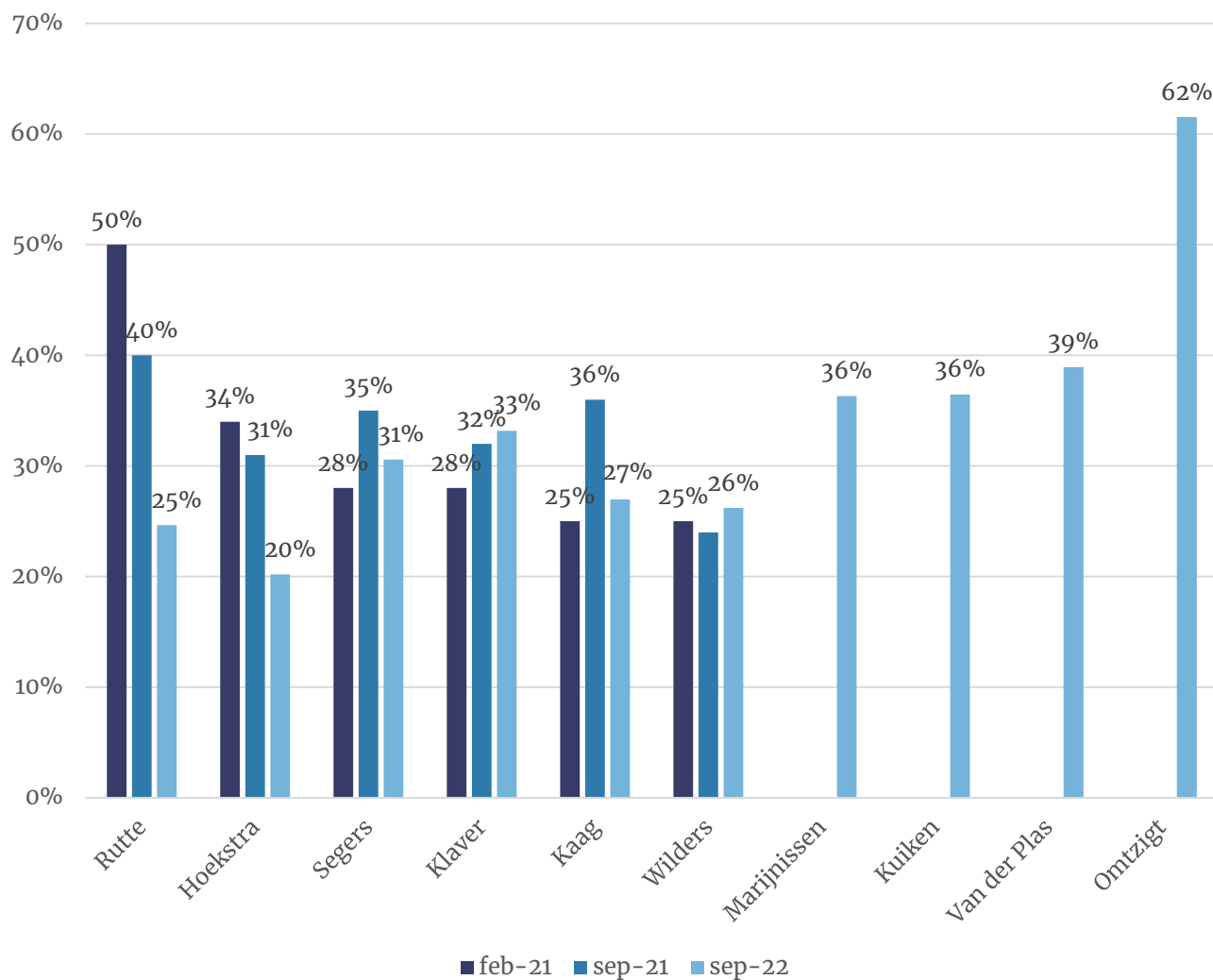
3.3 Kwart vindt dat Rutte een goede visie heeft

Een kwart vindt dat premier Rutte een goede visie heeft op waar het naartoe moet met Nederland. In februari 2021 was dit nog 50 procent. Ook op deze stelling scoort Pieter Omtzigt veruit het best (62%).

Figuur 3.3: In welke mate vindt u onderstaande uitspraak passen bij elke politicus?

Heeft een goede visie op waar het met ons land naartoe moet

Alleen gevraagd als respondent politicus kent (n min=754, n max=1.320)

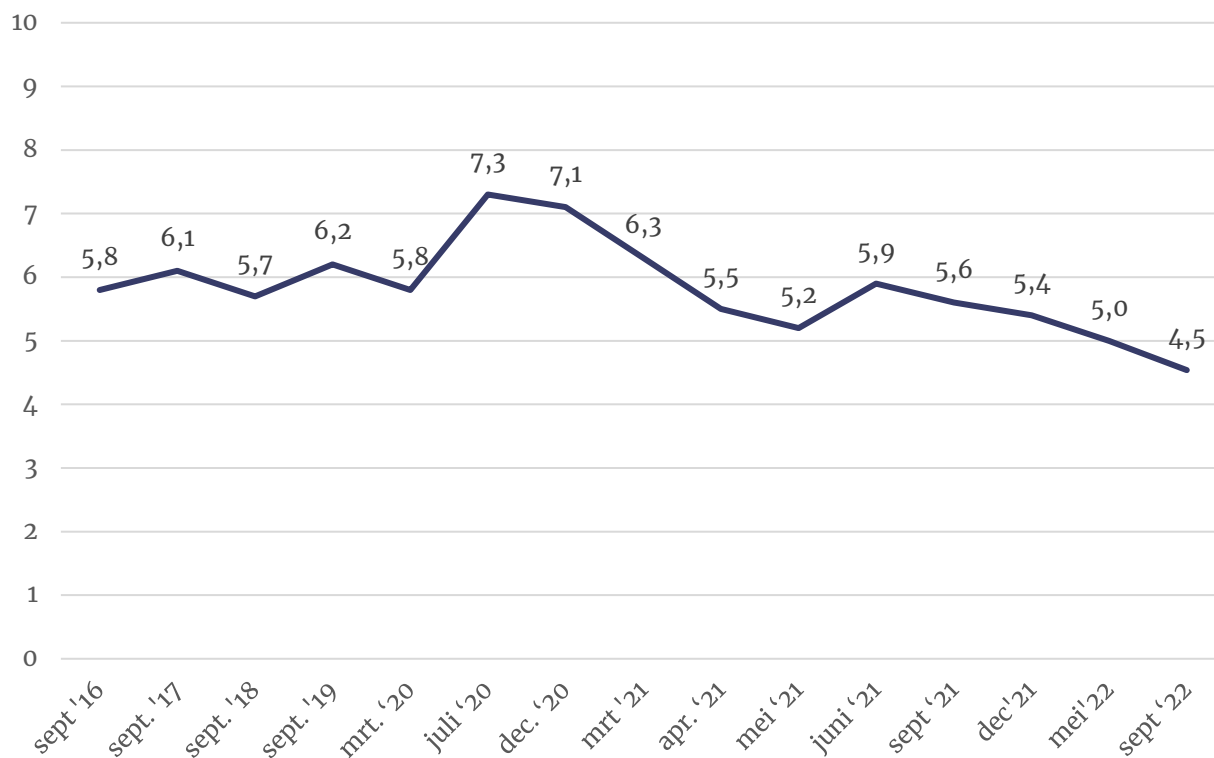
4 Opvattingen over premier Rutte

4.1 Populariteit Rutte op laagste punt in zes jaar

De populariteit van premier Mark Rutte is sinds september 2016 (beginpunt meting) niet zo laag geweest. Van vier kiezersgroepen krijgt hij nog een voldoende: VVD-kiezers (8,1), CDA-kiezers (6,7), D66-kiezers (5,8) en ChristenUnie-kiezers (5,5).

Figuur 4.1: Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u Mark Rutte waardeert?

Basis: random helft steekproef (n=1.357)

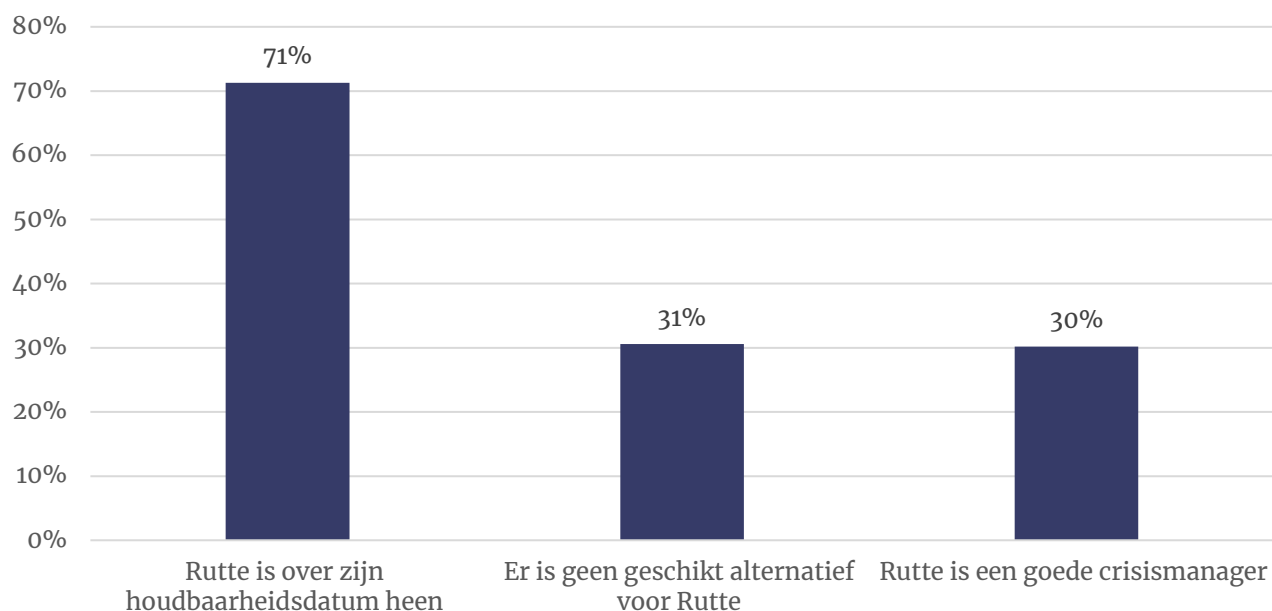

4.2 Zeven op tien: Rutte is over houdbaarheidsdatum heen

Zeven op tien kiezers vinden dat Rutte over zijn houdbaarheidsdatum heen is. Dit geldt ook voor 22 procent van de VVD-kiezers, 47 procent van hen vindt van niet. Drie op tien zijn van mening dat er geen geschikt alternatief is. Net zoveel mensen vinden Rutte een goede crisismanager.

Figuur 4.2: In welke mate bent u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

Laten zien: (helemaal) mee eens. Basis: random helft steekproef (n=1.357)

4.3 Driekwart VVD-kiezers ziet geen geschikt alternatief

Driekwart (73%) van de VVD-kiezers ziet nog altijd geen geschikt alternatief voor Rutte. Ook CDA- (42%) en JA-21-kiezers (39%) zeggen dit relatief vaak.

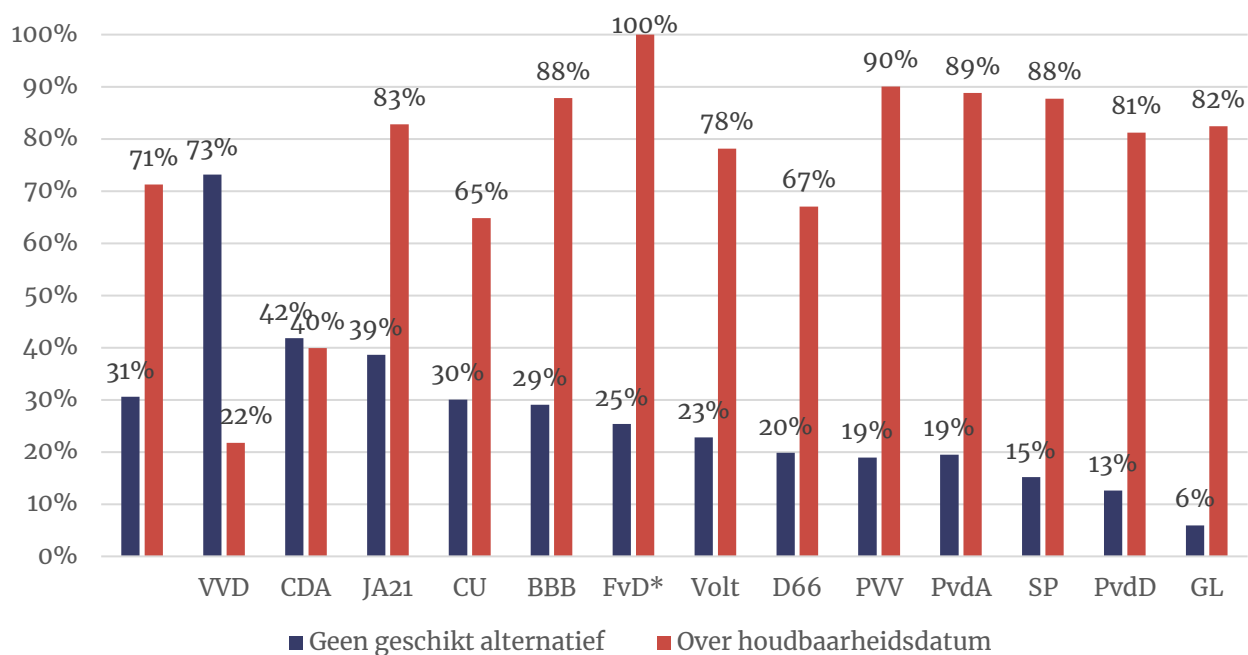
De meerderheid van iedere kiezersgroep, behalve VVD'ers (22%) en CDA'ers (40%), vindt dat Rutte over zijn houdbaarheidsdatum heen is.

Figuur 4.3: Kunt u aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?

- Rutte is over zijn houdbaarheidsdatum heen

- Er is geen geschikt alternatief voor Rutte

Basis: random helft steekproef (n=1.357)

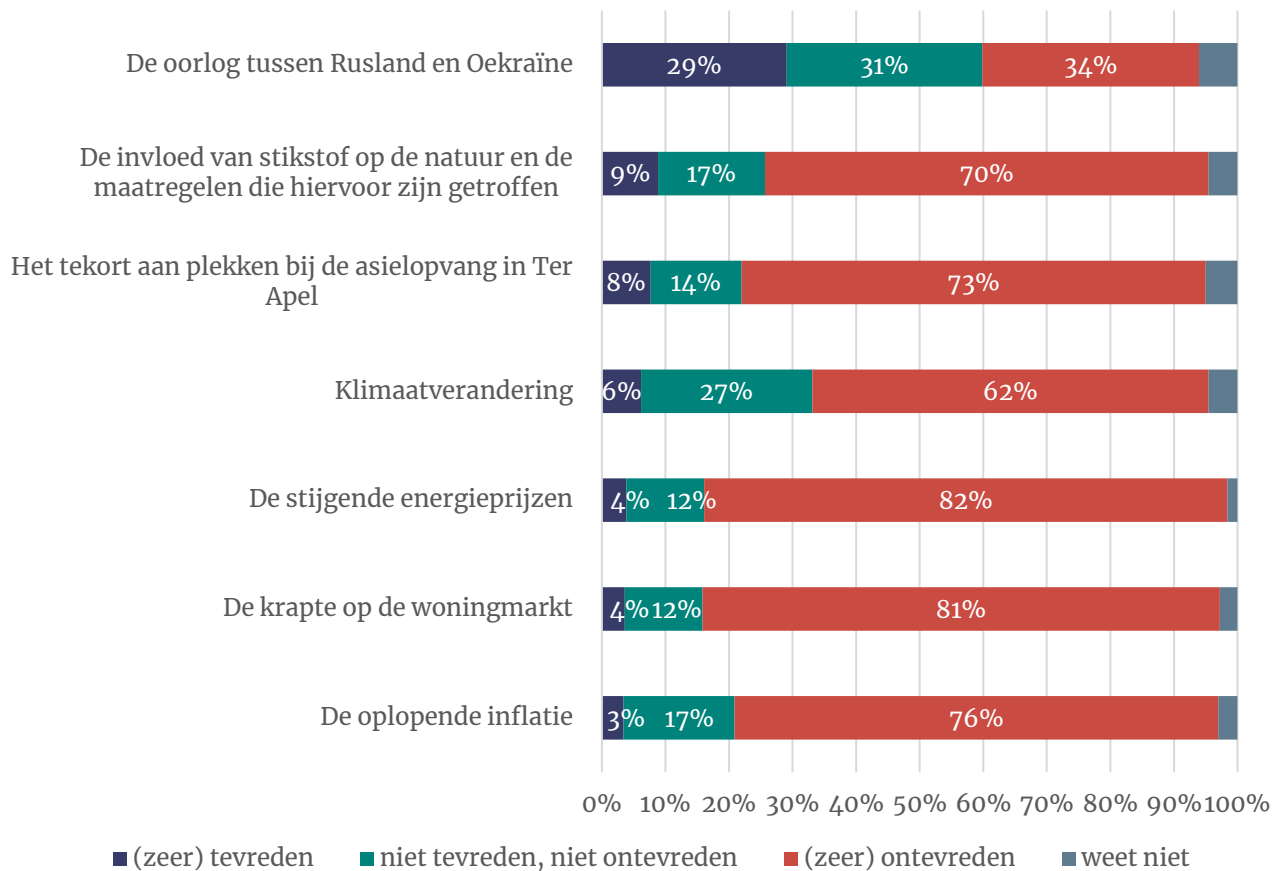

5 Crises

5.1 Veel onvrede over handelen regering op meerdere terreinen

Om beter te kunnen analyseren waarom kiezers ontevreden (of tevreden) zijn, legden we hen enkele actuele situaties voor waarna we de vraag stelden wat men vindt van het handelen van de regering. Over het handelen m.b.t. alle voorgelegde situaties is de meerderheid ontevreden met uitzondering van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Vooral betreffende de stijgende energieprijzen, de krapte op de woningmarkt en de oplopende inflatie zijn de meeste Nederlanders (zeer) ontevreden.

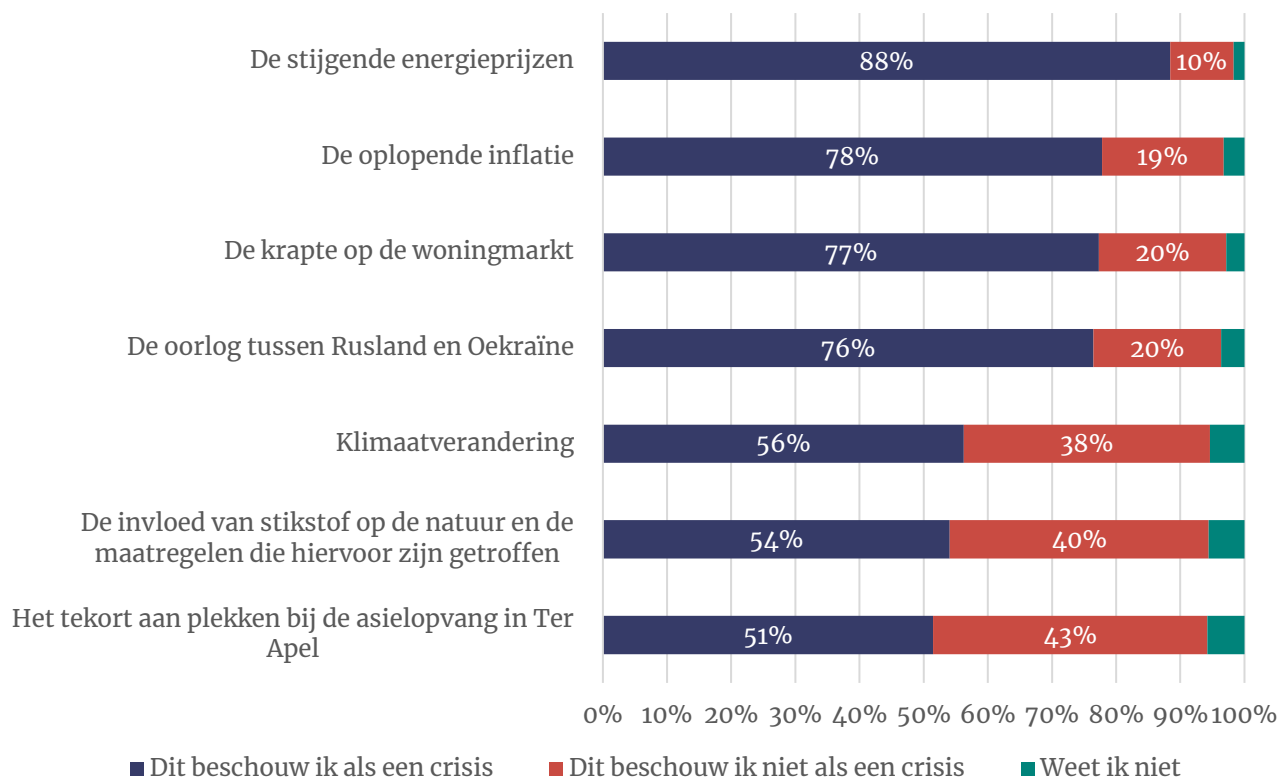
Figuur 5.1: Bent u tevreden of ontevreden over de manier waarop de regering omgaat met de volgende situaties? Basis: random helft steekproef (n=1.357)

5.2 Nederlander ziet veel crises om zich heen

Iedere situatie wordt door de (soms nipte) meerderheid als crisis beschouwd.

Figuur 5.2: Beschouwt u de volgende zaken wel of niet als crisis? Basis: random helft steekproef (n=1.357)

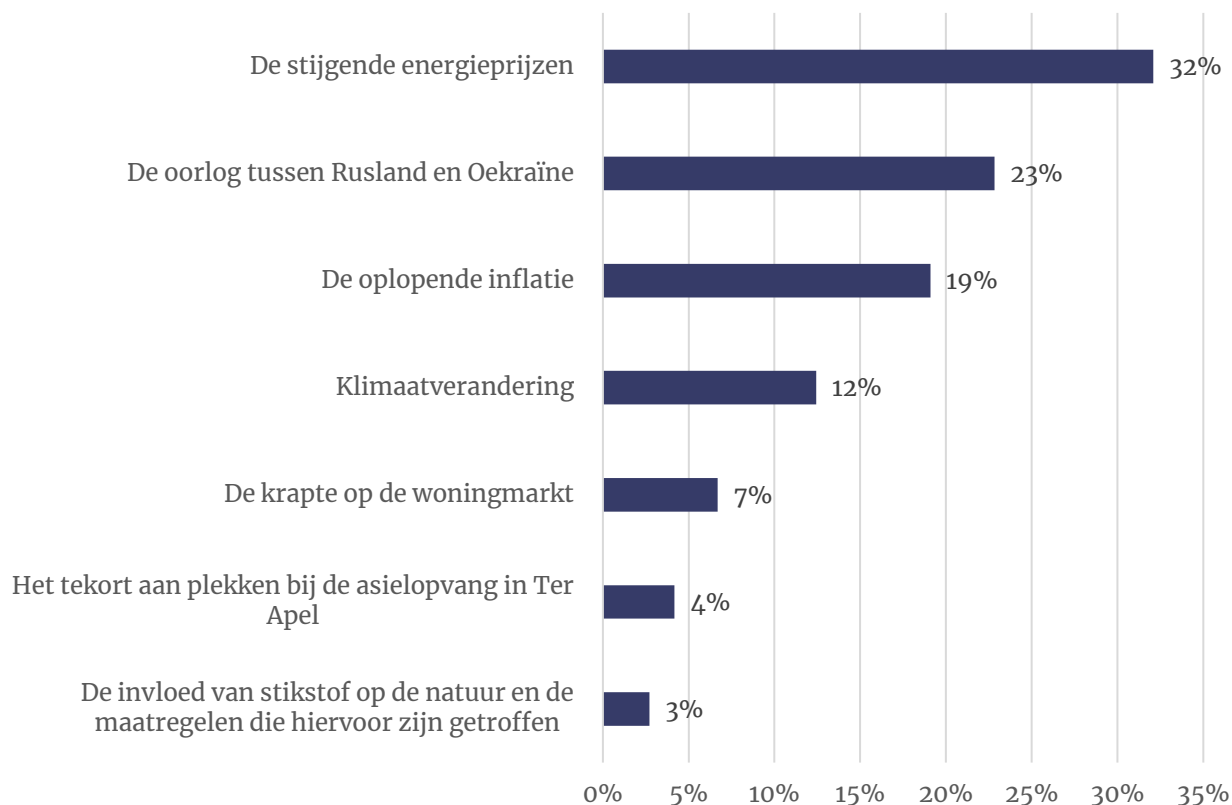

5.3 Stijgende energieprijzen vaakst genoemd als belangrijkste crisis

Een op drie Nederlanders beschouwt de stijgende energieprijzen als de belangrijkste crisis van het moment. Ook de oorlog tussen Rusland en Oekraïne (23%) en de oplopende inflatie (19%) worden vaak genoemd.

Figuur 5.3: Wat beschouwt u als de belangrijkste crisis van het moment? (indien genoemd als crisis)

Basis: random helft steekproef (n=1.357)

5.4 Voor meeste crises wordt regering verantwoordelijk gehouden

Tot slot vroegen wij welke actor(en) Nederlanders verantwoordelijk achten voor de situaties die zij zelf als crises beschouwen. De regering wordt aangewezen als hoofdverantwoordelijke voor de asielopvang, de krapte op de woningmarkt, stikstof en inflatie. Men wijst naar Rusland als het gaat om de oorlog met Oekraïne en de stijgende energieprijzen terwijl grote bedrijven door de meerderheid verantwoordelijk worden gehouden voor klimaatverandering.

Tabel 5.4: Wie houdt u verantwoordelijk voor de volgende crises? Meerdere antwoorden mogelijk.
Basis: random helft steekproef (n=1.357)

Crisis	Vaakst genoemd	Op een na	Op twee na
<i>Het tekort aan plekken bij de asielopvang in Ter Apel</i>	Regering (70%)	De EU (37%)	Vluchtelingen zelf (34%)
<i>De oorlog tussen Rusland en Oekraïne</i>	Rusland (83%)	De EU (18%)	De NAVO (17%)
<i>De krapte op de woningmarkt</i>	Regering (80%)	Vastgoedinvesteerdere (56%)	Woningcorporaties (43%)
<i>De stijgende energieprijzen</i>	Rusland (72%)	Regering (62%)	Energiebedrijven (53%)
<i>De invloed van stikstof op de natuur en de maatregelen die hiervoor zijn getroffen</i>	Regering (63%)	Industriële bedrijven (51%)	De landbouwsector (42%)
<i>De oplopende inflatie</i>	Regering (60%)	Rusland (50%)	De EU (38%)
<i>Klimaatverandering</i>	Grote bedrijven (53%)	China (45%)	De VS (39%)

6 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek – uitgevoerd in samenwerking met NRC – vond plaats van vrijdag 9 tot maandag 12 september. In totaal werkten 2.684 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Een deel van de vragen zijn aan een willekeurige helft van de steekproef (n=1.327) voorgelegd. Dit staat altijd vermeld boven de grafiek of tabel.

Het grootste deel van de steekproef (n=2.497) is afkomstig het I&O Research Panel, 187 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2020). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252: 2019 Annex A-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.